

Uudenmaan ELY-keskus

LAUSUNTO UUDENMAAN VESIENHOITO-OHJELMASTA 2016-2021

Espoonjoen vesistön valuma-alue kattaa Espoon kaupungin keskeiset historialliset alueet ja kulkuväylät. Se on siten Suomen toiseksi suurimman kaupungin tärkein kulttuurihistoriallinen ympäristö, valtakunnallisestikin merkittävä ja samalla kymmenientuhansien asukkaiden virkistykselle tärkeä alue. Vesistön alue on luonnoltaan helmi, joka sisältää useita Natura- ja muita luonnonsuojelualueita sekä harvinaisia ja suojeltavan arvoisia biotooppeja.

Valitettavasti vesistön ja sen järvien tila on monessa suhteessa huolestuttava ja uhanalainen, ja näihin ongelmiin hoito-ohjelmassa on paneuduttava. Espoonjoki luokitellaan äärimmäisen uhanalaiseksi (CR) keskisuureksi savimaiden joeksi.

Espoonjoen merkityksen takia sitä tulee käsitellä omana kokonaisuutenaan hoito-ohjelmassa.

ESPOONJOKIALUE ARVOKKAANA KULTTUURIYMPÄRISTÖNÄ

Espoon jokilaaksossa on kulkenut aikanaan Kuninkaantie, joka vielä 1500-luvulla oli Suomessa ainoa yleistä laajaa merkitystä omaava valtatie (yhteys Ruotsi-Venäjä). Tama suuri Rantatie toi ympäristöönsä asutusta ja erilaista toimintaa kuten maanviljelystä. Lähelle tietä rakennettiin 1400-luvulla Espoon kirkko ja Espoon joen alueelle perustettiin Kustaa Vaasan määräyksellä Espoon Kestikievari Myllykylän Petakseen.

Träskändan kartanon historia ulottuu yli 200 vuotta taaksepäin. Kartano rakennettiin Espoonjoen mutkaiseen ja lehtomaiseen maisemaan ja 1840-luvulla Aurora Karamzin toteutti joen molemmille puolille englantilaistyyllisen maisemapuiston. Espoonjokilaakso on säilynyt yli vuosisatojen valtakunnallisesti arvokkaana luonto- ja kulttuuriympäristönä sekä -maisemana, Glimsin- ja Glomsinjoilla luonnontilaisena metsämaisemana, Bembölen kohdalla ja Espoon tuomiokirkolta Kauklahteen peltomaisemana – viimeksi mainittu alue on jokilaaksoon rakennettua rautatietä lukuunottamatta edelleen lähes samassa asussa kuin 1500-luvulla.

Espoonjoen monipuolisen merkityksen takia – kulttuuriympäristö, ulkoilu- ja luontokohde sekä luonnon monipuolisuus sekä sijainti kaupungin keskeisellä paikalla - siitä tulisi muodostaa **yhtenäinen kansallinen kaupunkipuisto**, jossa kaikki mainitut piirteet voivat olla näkyvissä rinnakkain asutuksen ja muiden nykyisten kaupunkiin kuuluvien toimintojen rinnalla, Espoon merenrantojen vastaavan alueen jatkeena sisämaahan.

ARVOKAS JOKIVESISTÖ

Espoonjoen vesistöalue on lajistoltaan ja luontotyypeiltään ainutlaatuisen monimuotoinen ja sieltä löytyy useita uhanalaisiksi ja vaarantuneiksi luokiteltuja vesistö-, laji- ja luontotyyppejä. Espoonjoki luokitellaan äärimmäisen uhanalaiseksi (CR) keskisuureksi savimaiden joeksi. Espoonjoen vesistössä on taimenia – oma taimenkanta - vaellussiikaa ja vimpaa. Myös liito-orava ja lepakot hyödynävät monien muiden eläinten tavoin jokiympäristöä ekologisena käytävänä (Espoonjoen suojelusuunnitelma, 2008).

Espoonjoki on luonnostaan rehevä ja savisamea joki. Erityispiirteinä joessa ovat siihen laskevat kirkkaat purot, kosket sekä jokivarren arvokkaat luontotyypit, jotka tarjoavat monimuotoiselle lajistolle ainutlaatuisen ympäristön.

Espoonjoki puuriveineen on erittäin tärkeä ekologinen käytävä monimuotoiselle lajistolle vesi- ja viheralueiden välillä. Sen merkitys korostuu, kun joella on yhtenäisinä jatkuvat rantavyöhykkeet. Tällöin myös joen ranta-alueilla kulkevat maaeläimet voivat liikkua joenvartta pitkin.

Arvokkaita virtavesikohteita ovat Espoonjoessa on ainakin 15 (Espoon virtavesiselvitys, osa 1, Espoon ympäristökekuksen monistesarja 1a/2009).

Vesistön arvokkain kohde on Matalajärvi, joka kuuluu Naturaan ja joka on tarkoitus liittää Nuuksion kansallispuistoon. Espoonjoki laskee Espoonlahteen, myös suoraan Natura-alueelle.

Luontoarvoja selvitetty tarkemmin liitteessä 1.

VEDEN LAATU JA MITTAUKSET

Suoritetuissa mittauksissa vesistön vesien laatu vaihtelee hyvästä – aivan latvoilla – tyydyttävään ja välttävään järvissä ja alajuoksulla.

Rehevöittävä kuormitus tulee pääasiassa haja-asutusalueilta ja peltojen sekä golfkenttien lannoituksesta. Valuma-alueella tapahtuneet muutokset ovat muuttaneet lähes koko Espoonjoen pääuoman sekä valuma-alueen järvien: Matalajärven, Bodominjärven, Pitkäjärven ja Lippajärven luonnontilan. Peltojen ja joen välisten suojavyöhykkeiden leveys on riittämätön lähes kaikkialla, jossa pellot ovat joen rannoilla, eikä millään golfkentällä ole toistaiseksi suljettua vedenkiertoa.

Muista vesistöön tilaan vaikuttavista kuormitustekijöistä keskeisin ovat liikenteen ja ilmeisesti vähäisemmässä määrin teollisuuden ja vastaavien, myös vanhojen ongelma-alueiden päästöt sekä muut likaiset hulevedet. Erityisesti Kehä III kulkee vesistön valuma-alueella pitkän matkan ja sieltä valuva maantiesuola vaikuttaa sekä Matalajärven että Pitkäjärven tilaan. Vanhan Turuntien ja paikallisteiden vaikutus tuntuu selvästi sekä Pitkäjärvessä että Lippajärvessä.

Espoossa on tehty hulevesiohjelma (Espoon alustava hulevesiohjelma, 13.5.2011) jossa pyritään ravinnekuormituksen vähentämiseen ja vesiluonnon monimuotoisuuden suojeluun.

Espoonjoen vesistössä tehdään mittauksia sekä järvissä että muutamassa virtavesikohdassa. Mittausten kattavuutta, mm suolapitoisuus, tulee lisätä ja samoin mittaustiheyttä, koska erityisesti sateet ja mahdolliset satunnaispäästöt voivat nopeastikin muuttaa vesistön tilaa; ainakin joissakin avainkohdissa mittausten tulee olla jatkuvia.

Liite 2.

POHJAVEDET

Vesienhoito-ohjelman keskeisiä kohteita ovat pohjavedet, joista Espoossa on tietoja valitettavan vähän, joitakin vedenottoaikoina käytettyjä kohteita lukuunottamatta. Matalajärvi on pohjavesialueella oleva lähdejärvi, joka saa suuren osan vedestään pohjavedestä. Bodomin kaavaa varten tehdyssä Natura-selvityksessä on huolestuttavaa tietoa kaavan vaikutuksista, mutta syvällä sijaitsevien pohjavesien tilaa ei ole pystytty tutkimaan eikä niin ollen mahdollisia seurouksia arvioimaan. Pohjavesiinkin vaikuttavat sekä liikenteen päästöt että alueen hulevedet; alueella on hulevesien kannalta huolestuttavaa toimintaa. Lisäksi valuma-alueella on suunnitteilla tai tekeillä maalämpöjärjestelmiä, joiden vaikutuksista ei myöskään ole tietoa. Ainakin yhdessä tapauksessa (Nummelassa) on jopa jouduttu vaatimaan yhtä pohjavesialueella olevaa kerrostaloa purkamaan jo aloittamansa maalämpöjärjestelmän asennus. Maalämpöjärjestelmät eivät suoranaisesti kuulu vesienhoito-ohjelman piiriin, mutta asiasta on saatava selkeä ohjeistus.

ESPOONJOEN VESISTÖN TULVAT

Espoonjoessa on vähintään kahdesti vuodessa tulva, pahimmillaan Turunväylän molemmin puolin ja ulottuen suunnilleen Tuomiokirkon kohdalle. Tulvat uhkaavat Turunväylää ja sitä on vuosien mittaan jouduttu toistuvasti nostamaan. Viimeisten 25 vuoden aikana maa on ilmeisesti tulvien aiheuttaman pohjaveden laskun takia vajonnut paikasta riippuen 0,2 - 2,0 metriä ja rikkonut katuja, vesija viemärijohtoja. Tulvat uhkaavat myös liian lähelle rakennettua lukiota, uimahallia ja Kirkonkymppiä, joita on jouduttu ajoittain suojaamaan vallein ja hiekkasäkein.

ELYssä on tekeillä suunnitelma Turunväylän peruskorjaukseksi ja nostamiseksi noin metrillä. Tämä ei tulvia tietenkään poista, ja tärkeimmäksi toimenpiteeksi tulvien lopettamiseksi näemme Kirkkojärven uudelleen synnyttämisen sellaiseen korkeuteen, että siinä on vettä jatkuvasti tietylle tasolle, jolloin pohjavesi ei laske. Tästä on valtuuston lainvoimainen päätös jo vuodelta 2001. Järven palautus vaatii tuekseen koko vesistöä kattavan suunnitelman tekemistä, jossa tulee selvittää mm hulevesien viivästäminen yläjuoksulla, lähinnä Bodomjärven mahdollinen säännöstely vaikutuksineen ja alajuoksun mahdollisille virtaamien pullonkauloille tehtävät toimenpiteet.

Ruoppauksia ei tule tehdä joessa kuin korkeintaan yksittäisissä kohteissa, koska ne vaarantavat joen oman lohikalakannan ja muun eliöstön. Pohjana uusille Espoonjoen tulvien muodostumisen ja hallinnan kokonais selvityksille voi toimia Lauri Harilaisen 2007 tekemä selvitys (Lauri Harilainen, Espoonjoen ylivirtaamien tarkastelu sekä tulosten nojalla laadittu tulvakartoitus, Teknillisen korkea-

koulun Rakennus- ja ympäristötekniikan osastolle 08.03.2007 jätetty opinnäyte-työ, civil.aalto.fi/fi/tutkimus/vesi/opinnaytteet/harilainen2007.pdf).
Tulvahallinnasta tarkemmin liitteessä 3.

BLOMINMÄEN PUHDISTAMON YLIVUOTO

Blominmäen uuden puhdistamon ylivuoto saattaa pakottaa laskemaan puhdistamon käsitellyt jätevedet Espoonjokeen, jos esimerkiksi sortuma tukkisi Suomenojalle johtavaa purkutunnelia. HSY:n laadituttamassa raportissa todetaan ylivuodon jokeen ja sieltä Espoonlahteen muodostavan oleellisen uhan sen Natura-alueen eläimistöille. Koko Espoonlahti on pienen keskisyvyytensä takia erityisen herkkä rehevöitymiselle.

Joen viimeisen 4-5 kilometrin muuttuminen jätevesiviemäriksi turmelisi sen virkistysarvon.

Vaikka ylivuodon todennäköisyys on pieni, mahdollisten vakavien seurausten takia tulisi selvittää kustannukset vaihtoehtoisille putkiratkaisuille: kahdennus, riskialttiissa kohdissa perusteellinen vahvennus tai vaihtoehtoinen ylivuotoputki mereen, vähintään Kivenlahti-Kirkkonummi maantiesillan eteläpuolelle. Vaihtoehtojen ollessa tiedossa voidaan tehdä perusteltu päätös ratkaisusta.
Liite 4.

UUDEN KIRKKOJÄRVEN MERKITYS

Kirkkojärvellä on lisäksi keskeinen merkitys Espoonjoen ja Espoon tärkeimmälle kulttuurimaisemalle sekä joen luonnolle.

Järvimaiseman palautus on useaan otteeseen ollut tavoitteena (mm. arkkitehtikilpailu 1967, maisemasuunnitelma -78, esiselvitys -98 ja valtuuston päätös järven palauttamisesta ja siihen liittyvästä monitoimipuistosta 22.1.2001).

Tuloksena voidaan saada Espoon keskustaan upea järvimaisema, jota reunustaa mm Kirkkojärven monitoimipuisto urheilu- ja liikuntapaikkoineen, ulkoilureiteineen, uimarantoineen, matonpesupaikkoineen jne.
Liite 5.

VIRKISTYSKÄYTTÖ

Espoonjoen alue tarjoaa keskellä 250 000 asukkaan kaupunkia laajan ja viihtyisän alueen ulkoilijoille, luonnonystävälle, kalastajille ja metsän marjojen ja sienien keräilijöille. Alueelta on yhteydet Keskuspuiston alueelle ja pohjoisessa sijaitseville suurille ulkoilualueille. Alueella ja sen välittömässä läheisyydessä on paljon myös rakennettuja urheilupaikkoja.
Liite 6.

TOIMENPIDESUOSITUKSIA VESIENHOITO-OHJELMAAN

Espoonjoen ekologisen tilan tulevissa ympäristöseurannoissa tulisi huomio kohdentaa mahdollisten häiriötekijöiden tunnistamiseen ja seurantaan niin paikallisesti kuin valuma-alueetasoisesti parhailta soveltuvilta koskikohteilta.

Liikenneväylien aiheuttama suola- ja muu kuormitus on huolestuttavaa ja se näkyy mm. Matalajärvellä.

Tiealueiden ja ilmaperäistä kuormitusta on tarkkailtava säännöllisesti Matalajärven lisäksi myös Espoon Pitkäjärvessä ja Lippajärvessä

Matalajärven arvo mm. Naturakohteena on turvattava kaikin tavoin. Valuma-alueella on suoritettava sekä pohjavesien ja niiden virtaamien kartoitus että hulevesien mittaukset nykyistä tarkemmin menetelmin, jotta voidaan varmistaa järven tilan kohentuminen.

Veden laadun tarkkailupisteitä on virtavesissä lisättävä ja tarkkailutiheyttä nostettava. Espoonjoen suulle tarvitaan näytteenottopiste. Ainakin kaksi näytteenottopistettä on oltava jatkuvatoimisia.

Espoonjoella tarvitaan myös säännöllistä pohjaeläinseurantaa ja muuta biologisen tilan seurantaa.

Kuormituslaskelmat tarvitaan koko vesistöalueen eri osista. Vesistön ravinnekuormitusta on laskettava. Golf-kentän kuormitukseen on puututtava – tavoitteena suljettu kierto - ja maatalouden kuormitus saatava kuriin mm suoja-alueita leventämällä.

Mahdollisen Blominmäen ylivuotoputken suunnitelmiin on vaikutettava siten, että riskit minimoidaan ja pahimman mahdollisen tapahtuessa korjaavia toimenpiteitä voidaan tukea.

Espoonjoen valuma-alue on ainoita laatuutensa vuoksi kokonaisuutensa tarpeessa. Selvityksen tulisi jo lähtökohtaisesti edellyttää toimia, jotka mahdollisimman paljon ennallistavat uomia niiden alkuperäiseen ja luonnolliseen muotoonsa. Virtavesikunnostus on aloitettava varovaisesti ja jatkettava saatujen kokemusten perusteella. Järvikunnostusta tarvitaan etenkin Espoon Pitkäjärvellä, Lippajärvellä ja ilmeisesti Bodomjärvellä.

Tulvavesien muodostumis- ja hallintakartoitus tulee tehdä kokonaisvaltaisesti, koko valuma-alueen kattavasti, alkaen hulevesikertymistä ja niiden hallinnasta, ottaen huomioon mahdollinen järvien säännöstely vaikutuksineen ja uuden Kirkkojärven altaan merkitys ja kaikkien mahdollisten toimenpiteiden vaikutus jokialueen elimistölle.

Vesienhoito-ohjelmasta on laajalti tiedotettava sen valmistumisprosessin eri vaiheissa, alkaen lausuntojen vastaanotosta ja kaikista seuraavista käsittelyvaiheista, valmistumiseen saakka, sekä suurelle yleisölle että julkaisemalla tarkempaa suunnitelma- ja tutkimustietoa internetissä.

Kansalaisjärjestöjä, kuten Pro Espoonjoki, on kuultava ja pidettävä mukana mahdollisimman avoimessa prosessissa.

Pro Erpoonjoki r.y.
Pro Esbo å r.f.

Erkki Lindell
puheenjohtaja

Rainer Lahti
hall.jäsen, vesistötyöryhmän pj

Oivi Salohonka
sihteeri

Pro Espoonjoki r.y. on sitoutumaton Espoonjoen vesistön vaikutusalueella toimivien rekisteröityjen kansalaisjärjestöjen muodostama kattojärjestö, jonka toiminnan tarkoituksena on turvata Espoonjoen luontokokonaisuuden säilyminen asukkaiden käytössä osana historiallisesti arvokasta kulttuurimaisemaa. Jäsenjärjestöinä on asukas- ja kaupunginosayhdistyksiä, poliittisten puolueiden paikallisjärjestöjä ja luonnonsuojelujärjestöjä. Lisätietoja nettiosoitteessa www.proespoonjoki.fi

liite 1**Espoonjoen tila ja luontoarvot**

Espoonjoen valuma-alueen kokonaispinta-ala on 132 km²) Valuma-alue sijaitsee pääosin Espoon kaupungin alueella (100 km²) ulottuen kuitenkin Vantaan ja Kauniaisten kaupunkien puolelle. Järvisyys valuma-alueella on 6 % ja yli hehtaarin kokoisia järviä on 15. Valuma-alueen pituus on pohjois-eteläsuunnassa 17 km ja leveys itä-länsisuunnassa 14 km. Espoonjokeen laskee suurin osa Espoon keskiosan vesistöistä.

Espoonjoen keskivirtaama on 1,1 m³/s. Espoonjoen valuma-alueen kokonaisvalunta oli 390 mm/a vuosien 1995-2005 välisenä ajanjaksona. Sadanta oli tarkastelujaksolla keskimäärin 720 mm/a. Vesistö-alueen järvistä Bodominjärveä, Lippajärveä ja Kalajärveä säännöstellään. Bodomin pato muuttaa joen luonnollista virtausta ja se myös estää kalojen vaelluksen järven latvavesiin (Schilt 2007).

Ilmastonmuutoksen vaikutus ylivirtaamien toistuvuuksien Espoonjoella on merkittävä (Lauri Harilainen 2007, Espoonjoen ylivirtaamien tarkastelu sekä tulosten nojalla laadittu tulvakartoitus),

Valuma-alueen maaperästä valtaosa on savea, mikä aiheuttaa Espoonjoen vedelle tyypillisen savisamenuksen. Valuma-alueesta 64 % on metsää, 15 % peltoa ja 14 % rakennettua aluetta (Penttilä 2001, Suoja-alueiden yleissuunnitelma Espoonjoen valuma-alueella Espoossa ja Vantaalla).

Arvokas jokivesistö

Espoonjoen vesistöalue on lajistoltaan, luontotyypeiltään, kulttuurihistorialtaan ja virkistysalueena arvokas.

Ainutlaatuisen ja monimuotoisen ympäristön johdosta Espoonjoesta ja sen ympäristöstä löytyy useita uhanalaisiksi ja vaarantuneiksi luokiteltuja vesistö-, laji- ja luontotyyppejä. Espoonjoki luokitellaan äärimmäisen uhanalaiseksi (CR) keskisuureksi savimaiden joeksi. Espoonjoen vesistöissä on taimenia, vaellussiikaa ja vimpaa. Myös liito-orava ja lepakot hyödyntävät monien muiden eläinten tavoin jokiympäristöä ekologisenä käytävänä, yhteytenä jota pitkin eliöstö voi liikkua habitaatista toiselle. Kokonaisuutena Espoonjoki vesistöineen tarjoaa monipuolisen elinympäristön. (Espoonjoen suojelusuunnitelma, 2008).

Espoonjoki on luonnostaan rehevä ja savisamea joki. Erityispiirteensä joessa ovat siihen laskevat kirkkaat purot, kosket sekä jokivarren arvokkaat luontotyypit, jotka tarjoavat monimuotoiselle lajistolle ainutlaatuisen ympäristön. Espoonjoki latvapuroineen on monimuotoinen ja esteettisesti tärkeä kaupunkirakenteen elementti, joka muodostaa merkittävän viheralueen.

Jokiuomassa viihtyvät vaateliaat virtavesilajit. Jokiuomassa kasvaa mm. purolitukkaa ja isovesitähteä. Vedessä on isonäkinsammaleen kasvustoa. Pärske- ja tulvavyöhykkeen kivipinnoilla ja rantapuiden juurakoilla on uhanalaista kalliopunossammalta (*Porella cordonaena*), ja sitä löytyy runsaasti alajuoksulta. Rantakasvillisuus on rehevää. Vaateliaampia lajeja ovat lehtotähtimö, suokeltto ja lehtopalsami. Alueella esiintyy myös uhanalaista keltamataraa (VU). (Pimenoff ym. 2007).

Espoonjoki toimii erittäin tärkeänä ekologisenä jokikäytävänä puuriveineen monimuotoiselle lajistolle vesi- ja viheralueiden välillä. Joessa pienet vesieliöt ajelehtivat virran mukana ja ryömivät pohjaa pitkin myös vastavirtaan. Kaloista taimenet voivat nousta Espoonlahden suistoalueelta aina vesistön latvoille asti. Joki- ja purouoma on paitsi leviämisen- ja liikkumisväylä, myös itsekkin elinympäristö ja toimii siten runsaan ja monipuolisen eliöstönsä ansiosta varastona ympäröivän luonnon uudistumiselle (Forman & Collinge 1993).

Jokiuoman merkitys ekologisenä käytävänä korostuu, kun joella on yhtenäisinä jatkuvat rantavyöhykkeet. Tällöin myös joen ranta-alueilla kulkevat maaeläimet kuten liito-oravat, lepakot, linnut ja saukot voivat liikkua joenvartta pitkin. Padot, teitä alittavat rummut ja pidemmät putkiosuudet,

verkot putkissa, samoin kuin luontaiset nousuesteet rajoittavat vesieliöiden liikkumista.

Arvokkaita virtavesikohteita ovat etenkin (Espoon Virtavesiselvitys, osa 1)

Glimsinjoki , Lommilan Myllykoski, Glomsinjoen meanderilaakso, Isosuon puolaakso, Pikku-Ryssänoja, Häklanpuron latvat , Pappilanmäen purokäytävä, Grännäsin puolaakso, Kalajärven puolaakso, Buusin puolaakso, Glomsinjoen alaosa, Kaskisbackin puolaakso, Aurinkoniityn puolaakso, Pirttimäen puolaakso ja Mustalammen laskupuron laakso

Vesistön arvokkain kohde on Matalajärvi, joka kuuluu Naturaan ja joka on tarkoitus liittää Nuuksion kansallispuistoon.

liite 2**Käyttökelpoisuus, veden laatu, kuormitus ja mittaukset**

Vuoden 1994-1997 käyttökelpoisuusluokittelussa, vesistön tila Espoon pääuomassa oli välttävä kuten myös vuosina 2000-2003 (Uudenmaan ympäristökeskus 1997 & 2003). Espoonjoen pääuoma sekä Glimsån luokiteltiin Uudenmaan pintavesien ekologisessa luokittelussa vuonna 2008 tyydyttäväksi ja Glomsån arvioitiin hyväksi (Uudenmaan ympäristökeskus 2008). Veden laatu on hieman parantunut 1990-luvun tilanteesta. (Hatakka ym. 1996; Erkkilä 2007).

Veden laatu joessa määräytyy järvien vedenlaadusta, valuma-alueella tehdyistä toimenpiteistä ja maankäytöstä sekä ilmasto-oloista (Kalff 2003). Ilmaston lämpeneminen tulee lisäämään rankkasateita, joiden seurauksena kuormitus kasvaa Espoonjoen vesistössä. Toisaalta on odotettavissa pitkiä, kuumia kausia, jolloin jokien ja purojen veden määrä voi olla kaloillekin liian vähäinen. (ACIA 2004).

Espoonjokea kuormittaa eniten ulkoinen kuormitus haja-asutus- ja maatalousalueilta. Valuma-alueella tapahtuneet muutokset ovat muuttaneet lähes koko Espoonjoen pääuoman sekä valuma-alueen järvien: Matalajärven, Bodominjärven, Pitkäjärven ja Lippajärven luonnontilan.

Espoonjoen valuma-alueen valumavedet ja kuormitus tulevat hajanaisen pintavalunnan mukana jokeen ja ovat siksi vaikeasti hallittavia. Suurin kuormitus tulee pelloilta, haja-asutuksesta sekä golfkentiltä (Erkkilä 2007). Jätevesien kuormitus on yleensä melko tasaista ympäri vuoden (Kämpe 2007). Yhä laajeneva asfaltointi, sekä asutus ja teollisuustonttien sadevesiviemärointi Espoossa ja naapurikunnissa, ovat tuoneet uudenlaisia ongelmia vesistöalueelle. Suurten alueiden sadevedet johdetaan sadevesiviemäreiden kautta puroihin ja ojiin, mikä saattaa pahentaa tulvatilannetta. Lisäksi tiealueet kuormittavat huomattavasti vesistöjä etenkin noin 5 metrin levyisellä lähialueella. Kemikaalien ja materiaalin kasaantuminen tieympäristöön on suurta talvisin, mikä johtuu lämmityksestä, autonmoottoreiden heikommasta toiminnasta sekä liukkaudentorjuntaan käytetyistä aineista. Sulamisvesien mukana tiesuola päätyy vesistöön ja se edistää mm. raskasmetallien liikkeellelähtöä. Suola ei sellaisenaan ole välttämättä eliöille myrkyllinen, mutta voimakas suolapitoisuus yhdessä muiden myrkyllisten aineiden kanssa aiheuttaa eliöille shokkivaikutuksen. (Niemelä ym. 2004).

Myös ilmalaskeuma kuormittaa Espoonjoen vesistöä. Ilmalaskeuman suuruuteen vaikuttaa kaukokulkeutumisen lisäksi lähialueiden maankäyttömuodoista aiheutuvat päästöt ilmaan. Esimerkiksi Etelä-Suomessa ilmalaskeumana suoraan järviin kohdistuva vuosittainen ravinnekuormitus on fosforin osalta 31 kg ha/a ja typen osalta 1001 kg ha/a (Vuorenmaa ym. 2002). Ilmalaskeuman vaikutus tyyppikuormitukseen on merkittävä etenkin vilkkaasti liikennöityjen moottoriteiden läheisyydessä Espoonjoella ja Glomsånilla.

Veden laadun tutkimus ja virtaamien seuranta puutteellista

Espoonjoen valuma-alueelta tutkitaan mm. Espoonjokea, Glomsån ja Glimsån haaraa sekä Lambrobäckeniä, joka yhtyy Espoonjokeen juuri ennen Espoonlahtea. Lisäksi seurannassa on Bodominjärvi, Pitkäjärvi, Lippajärvi, Matalajärvi, Lippajärvi ja Luukinjärvi. Espoonjoesta tarkkailtiin vuosina 1999- 2007 viittä havaintopistettä. Nämä sijaitsivat Glimsånin alajuoksulla Jorvin kohdalla, Glomsån yläjuoksulla Bodominjärven alapuolella ja Glomsånin alajuoksulla Lommilassa Kehä III:n eteläpuolella, Espoonjoen alajuoksulla Kauklahdessa sekä Espoonjokeen yhtyvällä Lambrobäckenillä. Espoonjoen mereen laskeva kuormitus lasketaan Kuusakosken teollisuuslaitoksen kohdalla, johon lisätään Lambrobäckenin kautta tuleva kuormitus. Lisäksi vuonna 2005 aloitettiin seuranta Oittaan pienpuhdistamon vaikutuksista Glomsånin veden laatuun. Havaintopisteet sijaitsevat pienpuhdistamon ylä- ja alapuolella.

Jokinäytteistä määritetään seuraavat muuttujat: lämpötila, haju ja ulkonäkö, sameus, väri, happipitoisuus,

kiintoaines, kemiallinen hapenkulutus (COD_{Mn} tai COD_{Cr}), pH, alkaliniteetti, sähkönjohtavuus, ravinteet (kokonaistyyppi ja -fosfori). Lisäanalyysinä tutkitaan fosfaattifosfori (liukoinen), nitraatti-, nitriitti-, ja ammoniumtyppi sekä bakteereista lämpökestoiset koliformit ja fekaaliset streptokokit.

Jokinäytteiden analyysien avulla seurataan veden laadun ja kuormituksen kehitystä. Veden hygieenistä laatua tutkitaan ulosteperäisten bakteerien määrittämisellä. Jokien tarkkailussa näytteenoton ajankohdat sijoittuvat hydrologisten olosuhteiden osalta kevään ja syksyn ylivirtaamakausiin, jolloin uomien vesimäärät ovat yleensä suurimmillaan. Tarkkailun ajankohdat kuvaavat jokien tuomien kuormitusmäärien suurimpia huippuja.

Espoonjoen vesistöalueen veden laatua tarkkaili viimeksi v. 2011 vesistötutkimuksella Espoon toimikunnan Helsingin ympäristökeskus. Kilpailutuksen seurauksena vuosina 2012-2015 tarkkailun tekee Kokemäenjoen vesiensuojeluyhdistys

Tarkkailua on mm. v. 2011 ollut vain neljässä tarkkailupisteessä: Espoonjoella Kauklahdessa, Kehä III:n eteläpuolella: Lommilassa Glomsån, Jorvissa Glimsån ja Mustalahden ojalla ennen kuin se yhtyy Espoonjoen suulla päähaaraan.

Tarkkailuohjelman mukaisesti otetaan näytteet virtavesistä neljä kertaa: tammi-, huhti-, heinä- ja lokakuussa. Kuormitus vaihtelee Espoonjoessa virtaaman mukaan, joten kuormitusta laskettaessa näytteenotto olisi järkevintä keskittää virtaamahuippuajankohtiin.

Viimeisin vuosiraportti on vuodelta 2011 (Espoon vesistötutkimus 2011, Vuosiyhteenvedo), jota tässä siteerataan suoraan. Veden happipitoisuus oli hyvä kaikilla näytepisteillä. Virtavesissä hapettomuus on harvinaista, sillä vesi saa virratessaan jatkuvaa happitäydennystä ilmasta.

Kokonaistyyppipitoisuus oli kaikilla näytepisteillä keskimäärin suurempi kuin edellisenä vuonna. Tyypipitoisuudet olivat erityisen korkeita keväällä Espoonjoessa, Glimsjoessa ja Mustalahdenojassa. Talvella ja keväällä 51–86 % kokonaistypestä oli nitraattityyppiä ja kesällä pääsääntöisesti huomattavasti vähemmän.

Kokonaisfosforipitoisuudet eivät juuri eronneet eri näytepisteillä lukuun ottamatta Glomsjoen elokuun alun suurta fosforipitoisuutta. Pitoisuuskeskiarvo oli edellistä vuotta suurempi Glomsjoessa ja Mustalahdenojassa. Kokonaisfosforista 3–28 % oli leville käyttökelpoista fosfaattifosforia. Mustalahdenojan fosforipitoisuus oli lähes täysin partikkelimuodossa. Ojan ympärillä on peltoja, joista huuhtoutuu ojaveden hiukkasia, joissa on kiinnittyneenä fosforia.

Vesi näytepisteillä oli varsin sameaa ja tummaa. Sameus vaihteli 4–41 FNU. Sameinta vesi oli talvella ja keväällä. Väiriluku oli suurin Mustalahdenojassa (noin 90 mg Pt/l) ja pienin Espoonjoessa (noin 65 mg Pt/l). Veden pH oli Mustalahdenojassa pienin (noin 6,7) ja Glimsjoessa suurin (noin 7,3). Kemiallinen hapenkulutus (COD_{Mn}) vaihteli 7–14 mg/l. Eri näytepisteiden välillä oli vain vähän eroa. Kemiallinen hapenkulutus oli tutkituissa virtavesissä Suomelle tyypillisellä tasolla (Tenhola & Tarvainen 2008).

Sähkönjohtavuus oli pienin Glomsjoen Lommilan näytepisteellä (12–17 mS/m) Muilla kolmella näytepisteellä sähkönjohtavuusvaihteli 20–40 mS/m. Kaikissa näytepisteissä sähkönjohtavuus oli pienimmillään huhtikuussa. Suurimmat sähkönjohtavuuden arvot sijoittuvat yleensä savespitoisille alueille Länsi- ja Etelä-Suomeen (Tenhola & Tarvainen 2008).

Vaikka Espoonjoen valuma-alueen maaperästä suurin osa on savea, eivät tutkittujen virtavesien sähkönjohtavuuden

Espoonjoen kokonaistyyppi- ja fosforikuormat vaihtelivat eri näytteenottokertoina huomattavasti Verrattuna kahteen edelliseen vuoteen kevät- ja syyskuormitusarvot olivat vuonna 2011 suuria (keväällä 1454 kg N/d ja 42 kg P/d).

Tämä johtui pääasiassa virtaamaeroista vuosien välillä.

Keväällä 2011 joki kuljetti virtaamahuipun aikaan yli 10000 kg kiintoainetta vuorokaudessa

Vesipuitedirektiivin edellyttämien arviointiperusteiden mukaan suuri osa Espoonjoen tarkkailualueista on ekologiselta tilaltaan tyydyttäviä, johtuen kaupungistumisen ja maatalouden toimista. Espoonjoki ilmentää maataloudesta sekä taajama-alueilta hallitsemattomasti huuhtoutuvaa hajakuormitusta, joka tulee voimistumaan ympäristön rakentamispaineiden alla, mikäli hulevesien hyvästä hallinnasta ei huolehdi. Pohjaltaan yksipuolisessa Espoonväylän koskessa olisi luullut surviaissääskien ja harvasukasma-tojen määrän osuuden olevan suurempi, mutta sielläkin esiintyi lähes tasaisesti päiväkorentoja ja vesiperhosia. Pohjaeläinseurannassa havaitut alueelliset erot heijastivat suurelta osin paikallisia ympäristöolosuhteita eli joen ravinnepitoisuutta sekä pohjan monimuotoisuutta. Tulokset osoittivat sen, että vaikka vesistöalue ja sen laatu sekä geomorfologiset ominaisuudet ovat keskeisiä pohjaeläinyhteisön tilaa ohjaavia tekijöitä, on Espoonjoen vesistölle hyvin tunnusomaista ihmistoiminnan aiheuttamat häiriöt. Tosin muutamia lajistoltaan arvokkaita koskialueita löytyikin, jotka mahdollisesti turvaavat pohjaeläimistöön monimuotoisuuden myös sen lähialueilla (Pinja Kasvio 2010, Espoonjoen ekologisen tilan arviointi pohjaeläimistön perusteella)

Vaikkakin monet Espoonjoen koskista ovat muutettuja fysikaalisesti ja veden laatu on tyydyttävää, on orgaaninen kuormitus vesiin kuitenkin maltillista. Likaiset hulevedet nousevat tulevaisuudessa yhä suuremmaksi uhkatekijäksi veden laadulle ja näin pohjaeläinyhteisöjen monimuotoisuudelle. Vesien suojeleminen tavoitteiden haasteet tulee myöntää, mutta ne tulisi kohdata ensisijaisesti parantamalla Espoonjoen vesistöaluetta hyvällä suunnittelulla. Monimuotoisuutta tulisi edistää kunnostamalla suoristettuja ja ruopattuja uoman osuuksia, jolloin Espoonjoen virtavesien ekologinen tila saadaan nostettua sen ansaitsemalle tasolle.

Liite 3**ESPOONJOEN VALUMA-ALUEEN TULVAT**

Espoonjoen valuma-alueen hallitsemattomat, joka vuosi toistuvat tulvat ovat aiheuttaneet jatkuvan palautumattoman maan vajoamisen Espoonjokilaaksossa olevalla tulva- ja pohjavesialueella, joka ulottuu nykyisen Turunväylän ja rautatien molemmille puolille, ja jossa viimeisten 25 vuoden aikana maa on vajonnut paikasta riippuen 0,2 - 2,0 metriä ja rikkonut katuja, vesi- ja viemärijohtoja.

Espoonjoen valuma-alueen tulvat lisääntyivät merkittävästi sen jälkeen, kun Kirkkojärven pintaa laskettiin lähes metri, jotta sen yli voitiin tehdä "hiekkapetille" vuonna 1962 valmistunut Tarvontie, nykyinen Turunväylä, joka huolimatta sen molemmille puolille tehdyistä "hiekkapilareista" on yli 50 vuoden aikana vajonnut ja vajoaa edelleen, koska Kirkkojärven pohjalla olevan savikerroksen päälle ajettu ja tiivistetty hiekkakerros on painunut ja painuu alla olevaan saveen ja leviää hiekka-pilareiden ulkopuolelle.

Espoonjoen valuma-alueen tulvahaittoja ovat lisänneet myös vuoden 1962 jälkeen Espoonjoen tulva-alueille kaavoitetut ja toteutetut asuntoalueet (Kirkkojärvi ja Vesirattaanmäki), sekä kiinteistöt ja muut toiminta-alueet (Kuninkaantien lukion liikuntahalli, Kirkonkyläpi, lukion ja Kirkkojärven koulun urheilukentät sekä Espoon Lionsien Minigolf -rata).

Kirkkojärven palauttamista Tarvontien ja Espoon kirkon väliselle Espoonjoen tulva-alueelle on esitetty useasti 1960-luvulta alkaen. Viimein 1998 valmistui esiselvitys uudesta 9,5 ha Kirkkojärvestä Espoon vanhan kivikirkon ja Turunväylän väliselle alueelle. Selvityksessä arvioidut kustannukset olivat silloin 10,5 miljoonaa markkaa.

Esiselvityksen mukainen uusi Kirkkojärvi tulee tehdä Espoon kaupungin valtuuston 22.01.2001 yksimielisen ja lainvoimaisen päätöksen (30 §) mukaisesti yhdeksi Espoonjoen virtaamien säännöstelyaltaaksi Espoon tuomiokirkon ja Turunväylän väliselle tulva-alueelle siinä laajuudessa kuin se vielä on mahdollista, koska esiselvityksen mukaiselle 9,5 ha:n tulva-alueelle on jo kaavoitettu ja rakennettu kiinteistöjä ja urheilu- ja pelikenttiä.

Espoon kaupungin ja Uudenmaan ELY -keskuksen tulee yhdessä selvittää tai asiantuntijoilla selvittää koko Espoonjoen valuma-alueen virtaamien säännöstelymenetelmät, Lauri Harilaisen vuonna 2007 tekemän Espoonjoen ylivirtaamien tarkastelun pohjalta. Joen virtaamia on seurattu tarkasti vasta noin vuosikymmenen ja ilmaston muuttuminen lisää epävarmuutta ennustamiseen näin lyhyen historian pohjalta. Sateiden lisääntymisen ja lämpenemisen arvioidaan lisäävän tulvia ja siirtävän painopistettä kevättulvista syystulviin. Meren pinnan nousu pienentäisi Kirkkojärven korkeuseroa mereen.

Tarkastelussa ja suunnittelussa tulee olla mukana myös kaikki Espoonjoen valuma-alueen suot, tulvaniityt ja purot, ja tavoitteena, että tulvakartoituksen mukaiset maksimivesimäärät eivät koskaan ylitä Espoonjoen virtaamien säännöstelyaltille (Uusi Kirkkojärvi, vanha Kirkkojärvi ja Bodomjärvi) sekä muille Espoonjoen vesistöön kuuluville järville sekä Espoonjoelle sallittavia tulvakorkeuksia.

1. Uuden Kirkkojärven vedenpinta vakioidaan sellaiselle tasolle, että korkeintaan kerran 20 vuodessa toistuvien tulvien maksimikorkeus on korkeintaan + 4,84 mpy (kuten marraskuusta 2011 tammikuuhun 2012), jolloin Espoonjoen tulvien aiheuttama maan vajoaminen Espoonjokilaaksos pohjavesialueella pysähtyy. Uuden Kirkkojärven maksimisyyvydet määräytyvät Espoonjokeen ja järveen laskevien purojen virtausten mukaan. Järven keskisyvyys ja laajuus määräytyvät

tarvittavan laskennallisen tulvavesitilavuuden mukaan. Uuden Kirkkojärven ympärillä olevat ja mahdollisesti uudet kevyen liikenteen väylät, kadut ja tiet tulee nostaa vähintään em. tulvarajan (+ 4,84 m) yläpuolelle, kuten Kirkkojärven leikki puistossa on jo tehty.

2. Vanha Kirkkojärvi Turunväylän koillispuolella jätetään luonnonmukaiseksi kerran sadassa vuodessa korkeintaan (+ 5,04 m) tulvakorkeuteen nousevaksi tulvajärveksi, luonnon mukaiseksi tulvaniityksi sekä osaksi Kasavuoren luonnonsuojelualuetta. Aluetta ei tarvitse tulvien takia ruopata eikä istuttaa puita tai tehdä muita luonnonsuojelun vastaisia toimenpiteitä, vaan ainoastaan kunnostaa ja nostaa jo olemassa olevat ja mahdollisesti uudet ulkoilureitit ja kevyen liikenteen väylät vähintään tulvarajan (+ 5,04 m) ylittävään korkeuteen.

3. Bodom -järven padolla yhdessä Espoonjoen valuma-alueen soiden, tulvaniittyjen ja purojen kanssa varmistetaan, että tulva-aikojen virtaamat eivät nouse niin merkittävästi, että vanhan Kirkkojärven vedenpinta ylittää kerran sadassa vuodessa toistuvan (+ 5,04 metrin) tulvakorkeuden.

Uuden Kirkkojärven kaivaminen tulee tehdä useamman vuoden aikana, kesällä kuivana aikana, kun jo kaivetuissa "muistojen aalloissa" ei ole vettä edes pohjakivien peitoksi. Viimeisenä tehdään Espoon tuomiokirkon kohdalle pohjapato sekä sen alapuolelle Espoonjokeen toimivat lohiorrasaltaat, häiritsemättä tulva-aikoina tapahtuvaa Espoonjoen lohikalojen vaellusta.

Jotta Kirkkojärvien ja Espoonlahden välinen jokiosuus vetäisi riittävästi eikä korrottaisi veden pintaa Kirkkojärvestä, muutamaa ahdasta silta-aukkoa voidaan leventää ja 1-2 historiallisen sillan (tärkeimpänä Bensulsin kivilta, Vanha Vanttilantie) kohdalle voidaan tehdä hyvin maisemoitu ohivuotoputki.

Espoonjoen ruoppaus ja muut laajamittaiset toimenpiteet Espoonjoen alajuoksulla Turunväylästä alaspäin eivät voi tulla kysymykseen, koska ne vaarantaisivat koko vesistön vaelluskalakannan olemassaolon. Turunväylän rakennusvaiheessa 1962 toteutettu joen perkaus oli jo vähällä tuhota joen taimenkannan.

Espoonjoen valuma-alueen muiden järvien, soiden, tulvaniittyjen ja purojen osuus Espoonjoen virtaamien tasaajina on merkittävä. Lisääntyvä rakentaminen ja siitä seuraava maanpinnan päällystys vettä läpäisemättömin pinnoittein lisää suoraan sateiden jälkeen vesistöön tulevaa vesimäärää ja siten myös tulvien mahdollisuutta. Espoossa on tehty alustava hulevesiohjelma (2011), jossa tavoitteina on hulevesien vesistöön mukanaan tuoman ravinnekannan vähentäminen ja vesiluonnon monimuotoisuuden suojeleminen.

Myös muualla Espoonjoen vesistössä on yksittäisiä ongelmallisia tulvakohtia; mm Pitkälän pohjoisrannalla olevat hulevesiviemärit tulvivat maastoon veden ollessa korkealla.

Liite 4**BLOMINMÄEN PUHDISTAMON YLIVUOTO**

Blominmäen uuden puhdistamon ylivuoto saattaa pakottaa laskemaan puhdistamon käsitellyt jätevedet Espoonjokeen Mikkelän alapuolella. Tähän voidaan joutua jos esimerkiksi sortuma tukkisi kokonaan tai osittain Suomenojalle johtavan purkutunnelin.

HSY:n laadituttamassa raportissa todetaan ylivuodon Espoonjokeen ja sieltä Espoonlahteen muodostavan oleellisen uhan Natura-alueen eläimistöille.

Kun 100 vuoden tähtämellä on vielä todettu merenpinnan mahdolliseksi nousuksi jopa 2 m, jolloin putken purkupaikka olisi merenpinnan tasolla, tämä merkitsisi hidastuvaa virtausta purkupaikasta alaspäin ja vaikutusten leviämistä myös purkupaikasta ylävirtaan. Myös koko Espoonlahti on pienen keskisyvyytensä takia erityisen herkkä rehevöitymiselle.

Joen viimeisen 4-5 kilometrin muuttuminen jätevesiviemäriksi turmelisi sen virkistysarvon muun muassa Kauklauden keskustassa.

Kun seuraukset ylivuodosta voivat olla näin vakavat, tulisi myös selvittää kustannukset vaihtoehtoisille putkiratkaisuille: kahdennus, riskialttiissa kohdissa perusteellinen vahvennus tai vaihtoehtoinen lyhyempi ylivuotoputki mereen, kuitenkin vähintään Espoonlahden ylittävän Kivenlahti-Kirkkonummi maantiesillan eteläpuolelle.

Vasta vaihtoehtoisten kustannusten ollessa tiedossa voidaan tehdä perusteltu päätös ratkaisusta.

Vesienhoitosuunnitelman kannalta tulee vähintään

- varautua mahdollisissa poikkeustilanteissa mittaamaan ja analysoimaan tilannetta
- osoittamaan tarvittaessa resursseja vahinkojen torjuntaan ja minimoimiseen

Liite 5**UUSI KIRKKOJÄRVI**

Kirkkojärven perustamisen tarpeellisuutta ja merkitystä tulvien hallitsemiseksi on käsitelty **Espoonjoen valuma-alueen tulvat** -kohdassa. Vakaa järvi lopettaisi tulvimisen ja pysäyttäisi suuria ongelmia aiheuttaneen ja jatkuvasti aiheuttavan maan vajoamisen. Uudenaan ELY-keskuksen (2.11.2012, J Wikström) antamien tietojen mukaan silloisen Kirkkojärven pintaa laskettiin lähes metrillä. Sen jälkeen tulvien aiheuttamat ongelmat ovat näkyneet hiekkapetille rakennetun tien vajoamisena ja myös maan vajoamisena Turunväylän ja Espoon Tuomiokirkon välisellä alueella rakennuksia ja putkistoja vaurioittaen.

Kirkkojärvellä on lisäksi keskeinen merkitys Espoonjoen ja Espoon tärkeimmälle **kulttuurimaisemalle sekä joen ekologialle**.

Kuten on todettu, järvimaiseman palautus on useaan otteeseen ollut tavoitteena (mm. arkkitehtikilpailu 1967, maisemasuunnitelma -78, esiselvitys -98 ja valtuuston päätös järven palauttamisesta ja siihen liittyvästä monitoimipuistosta 22.1.2001).

Kaavoitukselliset tavoitteet,

jotka osaltaan toteuttavat sekä vaatimuksia viihtyisästä, elävästä ja säilytetystä kulttuuriympäristöstä että ekologisia tavoitteita järven ympäristön osalta, voidaan

tiivistää seuraavasti:

Asukkaiden tavoitteiden mukaisesti Kirkkojärven monitoimipuistoon tulee kaavoittaa Espoon keskuksen urheilupuiston ja uuden (kuusikaistaisen) Turunväylän (tai sillan) välitömään läheisyyteen alue Keski-Espoon maauimalalle sekä sen viereen tulevaan uuteen Kirkkojärveen lasten hiekkapohjainen uimaranta.

Uusi Kirkkojärvi tulee kaivaa useamman vuoden aikana kesällä kuivana aikana, kun vettä ei ole edes ”muistojen aalloissa”, häiritsemättä Espoonjoen lohien vaelluksia niin, että viimeiseksi tehdään Espoon tuomiokirkon kohdalle pohjapato vakioimaan järvenpinta sekä ”kalaporrasaltaat” näiden alapuolelle joen lohikalojen vaellusta varten. Täten syntyvä laajempi avoin vesialue palauttaisi kulttuurimaiseman lähemmäksi alkuperäistä asuaan.

Alueelle tulee kaavoittaa ja rakentaa mahdollisimman pian matonpesupaikka Kirkkojärven uuden koulun alle jääneen matonpesupaikan tilalle vuonna 2011, vuosina 2006-2011 voimassa olleen KTS -suunnitelman ja asemakaavan mukaisesti Kirkkojärven leikkipuistoon.

Kirkkojärven monitoimipuiston yleissuunnitelman ja kaavoituksen yhteydessä tulee järjestää tieyhteydet autoliikenteelle Keski-Espoon urheilupuistoon muualta kuin asutusalueiden läpi sekä varata ja kaavoittaa alueen urheilupuiston, mahdollisen maauimalan ja muiden alueen käyttäjien tarpeisiin riittävät pysäköintialueet, jota myös raskaan liikenteen autot voivat käyttää öisin.

Koska joki ja sen varret muodostavat ekologisen käytävän joen elimistön lisäksi myös maaeläimille, tulee toteuttaa Espoon kaupunginvaltuuston 22.1.2001 hyväksymän toivomusaloitteen mukainen päätös eläinten vapaasta pääsystä Turunväylän alitse, sekä poistaa käytöstä ja korvata uudella vanha tulvarajojen alapuolelle rakennettu alikulkutunneli.

Liite 6**ESPOONJOEN VIRKISTYSKÄYTTÖ****KALASTUS, SIENESTYS JA MARJASTUS**

Espoonjoen valuma-alue on virkistyskäyttömahdollisuuksiltaan harvinaisen laaja ja monipuolinen. Alueen järvissä ja joissa on vertaansa vailla olevia kalavesiä. Mainittakoon, että muun muassa Lippajärvestä saadaan kesäisin runsaasti kuhaa, haukea, toutainta ja ahventa uistellen ja katiskalla.

Lippajärven kalastuskunnan edustajan Juha Bergdahlin mukaan Lippajärvessä on myös mateita ja rapuja. Tärkeänä sen laadun mittarina voidaan pitää myös järvisimpukoiden vahvaa kantaa. Emeritusprofessori Ilmari Valovirran mukaan esiintymä kuuluu maassamme kolmen parhaan joukkoon. Simpukkahan puhdistaa järveä siivilöimällä vettä.

Pitkäjärvi tunnetaan puolestaan verkkokalastusapajistaan. Bodominjärvi on myös hyvin suosittu kotitarvekalastajien apaja.

Meritaimenen ahdinko vesissämme jatkuu mutta tulvat ovat helpottaneet emokalojen nousua kutupaikoille. Meritaimenen luonnonkantoja on rannikkojoissamme jäljellä enää noin tusina, ja niidenkin tila on äärimmäisen uhanalainen. Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen syksyn 2012 koekalastuksissa luonnossa syntyneitä poikasia tavattiin Perämeren meritaimenjoista erittäin vähän. Etelärannikon joista saatiin kuitenkin havaintoja kookkaista emokaloista. Syksyn tulvat helpottivat meritaimenten kutuvaellusta jokiin. Suomenlahdella myönteisintä meritaimenen kehitys on ollut Ingarskılanjoessa, Mankinjoessa, Espoonjoessa ja Mustajoessa.

Valuma-alueella sijaitsevissa hupenevissa metsissä on edelleen hyviä sienestys- ja marjastusmaastoja.

ULKOILU JA ERÄRETKEILY

Talvella järvien selät ovat mainioita hiihto- ja ulkoilupaikkoja.

Espoonjoen valuma-alue tarjoaa runsaasti pienempiä eräretkeilyyn sopivia metsäalueita sekä suurempia Nuuksion kansallispuistoon läheisesti kuuluvia tai sen kaltaisia maastoja.

Oittaaan ja Pirttimäen ulkoilualueiden metsät tarjoavat vaelluksille, niin jalan kuin suksinkin, mitä parhaimmat puitteet aivan suurkaupungin välittömässä läheisyydessä. Lisäksi joen varrella on vielä lukuisia metsäsaarekkeitä esimerkiksi alajuoksulla joen suualueella.

Aivan erityislaatuisten erämaatunnelman voi kokea Ingaksen pappilan kohdalla sijaitsevan kurun reunalla.

Kaupunki uudistaa ja laajentaa ulkoilureitistöään tavoitteena luoda verkosto Espoon Pitkäjärveltä merelle asti. Reitti noudattelisi useissa kohdin Espoonjokea. Tätä taustaa vasten on tärkeää, että jokimaisema säilytetään mahdollisimman luonnonmukaisena.

Talvella on tärkeää, että ladut muodostavat kokonaisuuden, jossa siirtyminen valaistuille, kaupungin jatkuvasti ylläpitämille laduille on mahdollista.

Erityiskohteena valuma-alueen luonnossakulkijalle ovat luonnonsuojelulla rauhoitettu Keimolan Isosuo, joka on osa Natura 2000-verkoston aluetta, Vestran suot, lehdot ja vanhat metsät.

UIMARANNAT JA VENEILY

Valuma-alueen vesistössä on kymmeniä uimapaikkoja. Kaupunki ylläpitää niistä useimpia mutta myös asukasyhdistykset ovat omatoimisesti alkaneet pitää niistä huolta, esimerkkinä Lippajärven uimaranta. Se on saanut viime kesinä suuren suosion asukkaiden ryhdyttyä toimiin viihtyisyyden lisäämiseksi. Lisäksi järvellä on mahdollista harrastaa soutuveneilyä asukasyhdistyksen vuokratessa venettä pienä vuokraa vastaan. Mahdollista on myös laajentaa venevalkamia ja luoda niistä nykyistä käytännöllisempiä ja turvallisempia.

Myös melomiselle Espoonjoki ja valuma-alueen järvet tarjoavat mahdollisuuden.

LINNUT JA MUUT ELÄIMET

Espoonjoen valuma-alueella sijaitsee useita lintujen muutossa tärkeitä levähdysalueita.

Niistä tärkein on Matalajärvi, jonka rannoilla keväällä ja syksyllä havaitaan suuria määriä hanhia, laulujoutsenia ja muita vesilintuja. Vuoden 2012 syksyllä Matalajärvellä lepäili satoja Venäjän tundralla pesiviä metsähanhia matkallaan etelään. Myös pohjoisessa pesivä uivelo on vakiovieras keväisin ja syksyisin.

Harvinaistuvista eläimistä Espoonjoen varrella voi nähdä muun muassa saukon. Näätä, liito-orava, lumikko ja eri lepakkolajit kuuluvat niin ikään eläinlajistoon.

Hyvin harvinaisen kovakuoriaisen purohyrrän esiintymispaikka sijaitsee Glomsinjoen varressa. Purohyrrä esiintyy muutamina pieninä eristyneinä populaatioina Pohjois-Euroopassa. Laajempia esiintymiä löytyy lähinnä Kaukasus-vuoristosta ja Englannista.

LAPSET JA LUONTO

Kouluissa ympäristö on opetussuunnitelmissa edelleen keskeisellä sijalla. Lapsen kehityksen kannalta myönteiset luontokokemukset antavat henkisiä voimavaroja. Espoonjoki lähi-alueineen tarjoaa mahdollisuuksia saada läheltä luontoelämyksiä, mikä myös olisi kustannuksiltaan edullista.